

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД «ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені К. Д. УШИНСЬКОГО»

**МУЗИЧНА ТА ХОРЕОГРАФІЧНА ОСВІТА
В КОНТЕКСТІ КУЛЬТУРНОГО
РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА**

**Матеріали і тези X Міжнародної конференції
молодих учених та студентів
(18-19 жовтня 2024 р.)**

1 том

ОДЕСА 2024

УДК: 37+78+792.8+008-021.1

Музична та хореографічна освіта в контексті культурного розвитку суспільства. Матеріали і тези X Міжнародної конференції молодих учених та студентів (Одеса 18-19 жовтня 2024 р.). — Т.1. — Одеса: ПНПУ імені К. Д. Ушинського, 2024. — 341 с.

Рекомендовано до друку вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського». Протокол № 4 від 31.10. 2024 р.

Рецензенти:

Мартинюк Тетяна Володимирівна, доктор мистецтвознавства, професор, завідувач кафедри-професор кафедри мистецьких дисциплін і методик навчання Університету Григорія Сковороди в Переяславі;

Білова Наталія Костянтинівна, кандидат педагогічних наук, професор, професор кафедри музично-інструментальної підготовки Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д.Ушинського».

Матеріали і тези друкуються в авторській редакції.

Технічний редактор Ганна РЕБРОВА

©Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського, 2024

Комунікаційно-імплікаційному компоненту відповідає інтерактивно-сугестивний критерій. Його показниками є:

- уміння налаштовувати стиль художньо-виконавської взаємодії - відповідно до обраних комунікативних напрямів: з художнім твором, з аудиторією, з собою.
- ступінь здатності особистості впливати на музичне сприйняття інших через володіння різними засобами комунікації.
- ступінь прояву артистичної енергії, харизми в процесі реалізації власних виконавсько-вольових зусиль.

Рефлексивно-проектувальному компоненту відповідає аналітично-прогностичний критерій. Його показниками є:

- здатність особистості здійснювати оцінку своїх знань, навичок та ресурсів для формулювання чітких планів, дій і стратегій у контексті прояву індивідуально-сценічного іміджу.
- міра здатності до ефективного аналізу соціокультурних тенденцій та їх впливу на репертуарні пошуки.
- ступінь здатності до прогнозування динаміки власної самореалізації з урахуванням усвідомлених особливостей свого індивідуального сценічного іміджу.

Для діагностики означених критеріїв і показників ми використовували такі методи: інтерв'ю та опитування, педагогічне спостереження, аналіз результатів навчальної та виконавської діяльності, аналіз результатів виконання творчих завдань, метод експертної оцінки.

Результати діагностики показали, що високий рівень сформованості індивідуального сценічного іміджу школярів в умовах навчання естрадного співу продемонстрували 10 %, середній рівень 40 %, початковий рівень 50 %.

Такі результати діагностики є підґрунтям для впровадження авторської методики формування індивідуального сценічного іміджу в процес навчання естрадного співу школярів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ходот А. О. Феноменологія сценічного іміджу в контексті навчання сценічного іміджу. *Науковий журнал «Південноукраїнські мистецькі студії»*. 2023. Вип. 2(3). С. 63-69.

Світлана ІРИГІНА,

кандидат педагогічних наук, доцент;
Державний заклад «Південноукраїнський
національний педагогічний університет
імені К.Д. Ушинського»;

Анна ШИЛІНА,

здобувачка другого рівня вищої освіти,
Державний заклад «Південноукраїнський

УКРАЇНСЬКА ПІСЕННА СПАДЩИНА ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ САМОСВІДОМОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Анотація. У статті авторка розглядає роль української пісенної спадщини у контексті розвитку національної самосвідомості здобувачів вищої освіти. Акцентовано увагу на тому, що розвиток самосвідомості в цілому, та національної самосвідомості зокрема, є багатокомпонентним та багатоступеневим процесом. Аналіз української музичної традиції, її вплив на ідентичність молоді та способи впровадження фольклорних елементів в освітній процес довів доцільність їх використання у процесі розвитку та становлення національної самосвідомості здобувачів освіти. Особлива увага приділяється значенню української пісенної спадщини, яка є носієм історичної пам'яті, культурних цінностей та емоційного досвіду. Авторка наголошує на необхідності використання українських пісень у виховній роботі вищих навчальних закладів, що сприятиме формуванню патріотичних почуттів та розумінню сутності культурної спадщини серед здобувачів освіти.

Ключові слова: українська пісенна спадщина, українська пісня, національна ідентичність, самосвідомість, національна самосвідомість, навчально-виховний процес, стадії формування національної самосвідомості.

UKRAINIAN SONG HERITAGE AS A MEANS OF DEVELOPING NATIONAL IDENTITY OF APPLICANTS FOR HIGHER EDUCATION

Abstract. In the article, the author considers the role of the Ukrainian song heritage in the context of the development of national identity of applicants for higher education. Attention is focused on the fact that the development of self-consciousness in general, and national self-consciousness in particular, is a multi-stage and multi-component process. The analysis of the Ukrainian musical tradition, its influence on the identity of youth and the ways of introducing folklore elements into the educational process proved the expediency of their use in the process of development and formation of national identity of applicants for education. Particular attention is paid to the importance of the Ukrainian song heritage, which is a carrier of historical memory, cultural values and emotional experience. The author emphasizes the need to use Ukrainian songs in the educational work of higher educational institutions, as this contributes to the formation of patriotic feelings and understanding of the essence of cultural heritage among applicants for education.

Ключові слова: українська пісенна спадщина, українська пісня, національна ідентичність, самосвідомість, національна самосвідомість, навчально-виховний процес, стадії формування національної самосвідомості.

Українське пісенне мистецтво займає особливе місце серед загальнонаціональних культурних цінностей, таких як мова, живопис, прикладне мистецтво та архітектура. Кожна країна, кожен народ може похвалитися своєю багатою народною пісенною творчістю. Одним із найпоширеніших жанрів музичного мистецтва, в якому відображено світогляд народу, його багатовікова історія, моральні, етичні та естетичні ідеали, а також і педагогічний талант є народна пісня. З її виразним змістом та мелодійною красою, вона відзеркалює складний історичний шлях, надії й сподівання українського народу. З найдавніших часів спів був невід'ємною частиною побутових і сакральних обрядів, ритуалів. Народна поезія в піснях відзначається унікальною образністю, що відтворює життя людей, красу природи, почуття та прагнення, а також архаїчні традиції та культуру українців. Як зазначав В. Андрущенко, «Пісня – це сповідь і мудрість народу... Вона інтелектуальна й моральна і пливе тим єдиним потоком, ім'я якому справжність. Вона піднімається в небеса і разом з тим піднімає людину, яка сповнена надії, страху і трепету за грядуще власних дітей і свого народу» [1, с. 6-7].

Українська пісенна спадщина є потужним засобом національної ідентифікації. Пісня — це невід'ємна частина культурного коду нації, яка містить у собі колективну пам'ять народу. Вона охоплює різноманітні історичні, побутові та емоційні аспекти життя українців, передає досвід поколінь та відображає національні ідеали. Пісня, як культурний феномен, сприяє не лише відновленню історичної пам'яті, але й формуванню почуття єдності з власним народом. Українська народна пісня віДержавний закладається багатством мови, мелодійністю, точністю слововживання, емоційною глибиною та історичною правдивістю. Вона відображає душу народу, його характер, естетичні уподобання, моральні принципи та ставлення до реальності й суспільних подій. Пісня є важливою складовою світогляду народу, його культурного рівня та моральних цінностей. Тисячі народних пісень, що дійшли до нас у спадок, є плодом творчості багатьох поколінь.

Українські пісні мають великий вплив на емоційно-ціннісну сферу. Вони володіють унікальною емоційною глибиною та естетичною цінністю. Передаючи як радість, так і трагізм української історії, пісні допомагають здобувачам освіти зануритися в культурний та духовний світ своєї нації. Через емоційний вплив пісень молодь отримує можливість формувати свої ціннісні орієнтири на основі національної культури.

Українська пісенна спадщина стає містком між поколіннями, адже сучасна молодь дедалі більше цікавиться своїм культурним корінням, звертаючись до традиційних пісень як до джерела натхнення. Вивчення її у

процесі отримання вищої освіти допомагає молоді зберігати національну пам'ять, глибше розуміти драматизм історії свого народу і переживання попередніх поколінь, особливо у контексті історичних подій, боротьби за свободу та незалежність України. Колективне виконання українських пісень у навчальних закладах під час громадських заходів, свят або просто в колі друзів допомагає відчувати спільність ідей, переживань і цінностей сприяє згуртованості молоді, підсилюючи відчуття національної єдності, допомагає відчувати спільність ідей, переживань і цінностей, розвиває патріотизм та почуття приналежності до своєї країни. Це сприяє вихованню свідомих громадян, які усвідомлюють та зберігають свою культурну ідентичність.

Усвідомлення важливості пошуку ефективних інструментів для формування національної самосвідомості здобувачів освіти є нагальною потребою сучасного педагогічного процесу. Тому педагогічна спільнота повинна активно шукати інноваційні та адаптивні підходи, які не лише передаватимуть національні цінності, а й робитимуть цей процес свідомим та значущим для кожного здобувача освіти.

Важливу роль у вирішенні вищеозначених проблем відіграє навчально-виховний процес. Він має не лише підвищувати рівень знань і розвивати професійні компетентності, але й допомагати молодим людям розвивати критичне мислення, соціальні навички та морально-етичні цінності. Виховний процес сприяє гармонійному розвитку особистості, допомагаючи підростаючому поколінню знайти баланс між особистими прагненнями та соціальними вимогами, формувати стійку ідентичність та адаптуватися до змін у світі.

Роль свідомості у формуванні особистості здобувачів освіти є фундаментальною, оскільки вона визначає здатність людини до усвідомленого сприйняття світу, аналізу власних думок, вчинків та цінностей. Свідомість сприяє глибшому розумінню власних потреб, цілей та місця у суспільстві, а також дає можливість критично оцінювати інформацію, що є важливим у процесі навчання.

Основною ознакою людської природи є здатність до духовного життя та самосвідомості, що проявляється у прагненні людини до пізнання самої себе, розуміння власної сутності, а також у здатності до морального вибору та рефлексії. Духовне життя виходить за межі простого фізичного існування, спонукаючи людину шукати сенс життя, ставити запитання про мету, істину та справедливість. Самосвідомість дає змогу індивіду усвідомлювати власне місце у світі, розуміти зв'язок із іншими людьми та розвивати почуття відповідальності за свої дії та рішення. Національна самосвідомість – це «особливий динамічний компонент самосвідомості, який передбачає усвідомлення людиною своєї національної приналежності, специфічних особливостей своєї нації, її відмінностей від інших, знання історичного минулого, а також ставлення до цінностей, накопичених нацією протягом її розвитку. Вона також включає бачення національних інтересів і майбутнього своєї нації» [9].

Формування національної самосвідомості – це багатоступеневий процес, що включає різні стадії, які відображають як індивідуальну, так і колективну еволюцію національної ідентичності. На початковій стадії здобувачі освіти знайомляться з базовими поняттями, що стосуються нації, її історії, культури та традицій. Відбувається усвідомлення себе як частини певної національної спільноти через навчальні матеріали, участь у культурних заходах та через освітній процес в цілому. Стадія формування національної ідентичності передбачає глибше занурення у власну національну культуру, усвідомлення її значення та впливу на особисте життя. У здобувачів освіти зростає рівень національної самосвідомості через співвідношення своїх особистих якостей і національних цінностей, що значно посилюється в підлітковому та юнацькому віці. На стадії розвитку критичного мислення здобувачі освіти не лише приймають, але й аналізують національні цінності, вивчають їх в контексті світових тенденцій, історичних подій та сучасних викликів. Важливою складовою стає критичний погляд на історичні події, політику та національну ідею, що сприяє глибшому осмисленню власної ролі у національній спільноті. Стадія самостійної участі в суспільно-культурному житті характеризується активною громадянською позицією здобувачів освіти, коли вони свідомо беруть участь у збереженні та розвитку національної культури, історичної пам'яті, активно виражають свою національну самосвідомість через громадську або професійну діяльність.

Таким чином, формування національної самосвідомості у здобувачів освіти є важливим для забезпечення спадкоємності національної культури, формування і розвитку у молодого покоління патріотизму, моральних цінностей та соціальної згуртованості. Все це, в умовах сучасного світу, допомагає їм краще зрозуміти свою ідентичність, бути активними громадянами та зберігати національні традиції. Виконання українських пісень допомагає молоді усвідомити свої моральні принципи, культурну спадщину та об'єднатися навколо спільних національних цінностей. Впровадження української пісенної культури в освітній процес сприяє зміцненню національної солідарності, соціальної згуртованості та підкреслює унікальність української ідентичності в умовах глобалізованого світу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Андрущенко В. П. Пісенна культура українського народу / В. П. Андрущенко // Слово просвіти. – 2020. – 12-18 березня, № 11 (1063). – 3 с.
2. Гнатюк М. П. Українська народна пісня: традиції та сучасність. Київ, 2010. 357 с.
3. Коломієць А. В. Українська музична культура: історія та сучасність. Львів, 2018. 748 с.
4. Кушнір Л. Роль національної самосвідомості в освітньому процесі. Харків, 2015. 578 с.

Особливості підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва в нових соціо-культурних умовах.....	129
Ван Цзі (Жуйке)	
Формування вокальної культури майбутніх учителів музики.....	133
Ходот А.	
Результати діагностики сформованості індивідуального сценічного іміджу школярів умовах навчання естрадного співу.....	137
Іригіна С., Шиліна А.	
Українська пісенна спадщина як засіб розвитку національної самосвідомості здобувачів вищої освіти.....	140
Дай Хуей, Кьон Н.	
Сутність поняття «різностильові вокальні навички».....	144
Барановський Ю.	
Поліхудожня обізнаність як основа майстерності майбутнього артиста оркестру.....	146
Чень Сяоюй, Кьон Н.	
Сутність і структура вокально-стильової майстерності майбутніх викладачів України й Китаю.....	148
Грабовська А.	
Особливості впливу національних меншин на хореографічне мистецтво Закарпаття та розвиток фольклору.....	149
Костенко Т.	
Система роботи з розвитку творчого потенціалу вихованців в дитячому хореографічному колективі.....	156
Кочиашвілі А.	
Музично-естетичний смак як важлива компонента у формуванні творчої особистості.....	163
Балакан Д.	
Значення мастерингу в музичному мистецтві.....	165
Лукасян Л.	
Особливості ритмічного устрою в жанрі босанова.....	167
Го Шижун, Ніколаї, Г.	
Стилізація як засіб сучасної інтерпретації традиційної китайської хореографії	168
Небещук Є.	
Жанрові особливості балади.....	171
Добровольська, Р.	
Ретроспективний аналіз музикотерапевтичної освіти в США.....	173
Dashkovskiy V.	
Concert and performing activity as a condition for self-expression of future piano teachers.....	176